

Страдање бисера Антила

У разорном земљотресу који је 12. јануара погодио сиромашну средњоамеричку државу Хаити погинуло је око 200.000 људи, од којих је већина још под рушевинама. У земљи владају хаос и насиље, а за два милиона људи који су остали без домова недостају вода и храна. Помоћ стиже са свих меридијана, а Савет безбедности Уједињених нација једногласно је одлучио да на Хаити пошаље додатних 3.500 „плавих шлемова“ који би требало да помогну у ублажавању последица, али и одржавању реда и безбедности у тој земљи након катастрофалног земљотреса. Петоро полицијских службеника МУП-а Србије, који су чланови мировне мисије УН на Хаитију, укључени су у акције спасавања и пружања помоћи.

Хаити је последњих недеља доспео у жижу јавности светских и домаћих медија због разорног земљотреса, магнитуде 7 степени, који је сравнио са земљом три четвртине главног тромилionског града Порто Пренса. Ова државица заузима западну трећину острва Хиспаниола у Карипском мору, а на другом делу острва налази се Доминиканска Република. Због тропске климе, природних лепота, али и богате историје и културе, Хаити је некада имао велики туристички потенцијал. Међутим, неколико деценија сиромаштва, деградације животне средине, насиља, нестабилности и диктатура, учинило је да „Бисер Антила“, како још називају Хаити, постане најсиромашнија земља на америчком континенту и озбиљно нарушили изгледе да се ови потенцијали остваре.

Историја катастрофа

Злоћудни низ природних непогода који је погодио Хаити почео је 1770. године када је земљотрес, као и ове године, уништио Порто Пренс. А 1842. године још један потрес уништава Кап Хаитијен, као и неколико других градова.

Помоћ из целог света

После разорног земљотреса на Хаитију покренута је једна од највећих хуманитарних акција широм света.

Влада Србије издвојила је 6,9 милиона динара, град Београд пет милиона, а у прикупљање новчане помоћи укључила се и канцеларија УНИЦЕФ-а у Београду са око 450.000 динара помоћи које су упутили углавном појединци.

Европска унија издвојила је 422 милиона евра као помоћ пострадалом становништву, а многе друге земље и организације, у складу са својим могућностима, учествују у слању помоћи Хаитију, како у новцу тако и у људству и опреми која је неопходна за обнову.

САД су послати бродове, хеликоптере, транспортне авионе и 2.000 marinaца. Авиони са тимовима из Кине, Француске, Шпаније и других држава слетали су на Хаити претходних дана, а донели су тоне хране, лекова и других потрапештина.

Светска банка и Међународни монетарни фонд обезбедили су по 100 милиона долара помоћи, док ће Уједињене нације послати 10 милиона долара.

Велика Британија упутила је помоћ од 10 милиона долара, владин тим од четири особе за процену штете и 71 спасиоца, заједно са псима трагачима и опремом.

Међу првима помоћ су упутиле Аустралија (9,3 милиона долара), Норвешка (5,3), Јапан (5), Канада (4,8), Италија (1,46) и Европска комисија (4,37 милиона долара).

Шпанија је донирала 4,37 милиона долара помоћи и послала је спасилачке тимове и 100 тона опреме. Немачка је дала 2,17 милиона долара у новцу и послала је тим за реаговање у хитним операцијама.

Становници поларних канадских предела Инуити – познатији као Ескимии, прикупили су 90.000 долара помоћи пострадалима на климатски топлим Хаитију.

У великој тропској олуји која је захватила овај део острва 1935. године страдало је око две хиљаде Хаићана. „Немирно море“ се опет устремило на Хаити 1946, када због разорних таласа цунамија живот губи 1.790 људи.

Хејзел, Флора, Гордон и Џорџ имена су урагана који су од 1954. до 1998. протутњали Хаитијем и однели неколико хиљада живота, уништивши при том и бројне усеве. Само после неколико година, 2004, поплаве односе 2.600 људи, јер је због немилосрдне сече дрвећа на Хаитију ради прављења бродова у прошлости, острво остало огољено и не може да се заштитити од поплава на прави начин.

Несрећа никада не иде сама, па су се након поплава појавила клизишта која је активирао ураган Ноел, и тада је неколико хиљада

Хаићана остало без својих домова. Од 2008. до разорног земљотреса 12. јануара ове године, Хаићани су претрпели три урагана и више тропских олуја чији је данак био више од хиљаду жртава.

Хаити се, иначе, налази у региону склоном земљотресима, али овогодишњи, магнитуде седам степени, најразорнији је у последњих 200 година.

Године сиромашења

Несреће и катастрофе само су погоршале тешке услове живота на Хаитију. Сиромаштво је почело током бруталне диктатуре Франсоа Дувалиера, познатијег као „Папа Док“, и његовог сина Жан-Клода, или „Беби Дока“. Десетине хиљада људи убијено је за време њихове скоро 30 година дуге владавине. Наде да ће на изборима 1990. године Жан Берtrand Аристид, бивши свештеник кога су Хаићани изабрали за председника, и његова партија *Фанми Лавалас*, однети победу и постати весник светлије будућност, нису се оствариле јер је војним ударом насилно збачен убрзо након ступања на власт.

Иако су економске санкције и америчка војна интервенција приморали повратак уставне владе 1994. године, богатство Хаитија се није обновило, а наставило се са изборним неправилностима, убиствима, мучењима и бруталностима. По други пут Аристид је изабран за председника 2000. године, уз бојкот и оптужбе опозиције за манипулацију. Демонстрације против нове владе ескалирале су 2003. године и прерасле у насиље.

Крваве побуне, али и притисак САД и Француске, присиле су дотадашњег председника Аристида да напусти земљу 2004. Према уставу Хаитија, главни судија Врховног суда Бонифас Александар привремено је преузео председничку дужност, а снаге Уједињених нација задужене за стабилизацију распоређене су на Хаитију. Од када је на чело државе дошао Рене Превал, који је изабран за председника 2006. године, живот на Хаитију се за нијансу променио на боље.

Међутим, и даље је долазило до насилних конфронтовања између ривалских банди и политичких група, због чега су службеници УН у годишњем извештају описали стање људских права на Хаитију као катастрофално.

У међувремену, најозбиљнији социјални проблем у овој земљи, велики јаз у материјалном статусу између осиромашене већине црне пути ко-

Укидање ропства

Након Колумбовог искрцавања 1492. године, у дценијама које су уследиле, староседеоци Хиспаниоле, народ Аравак, готово су истребљени. Острво је крајем 17. века насељено робовима из Африке, који су постали радна снага на плантажама шећера. Шпанија је 1697. године препустила западну трећину Хиспаниоле, која се тада звала Санто Доминго, Француској, која је у 18. веку постала једна од њених најбогатијих колонија.

Борба за слободу почела је када се 1791. године бело француско становништво заједно са локалним мулатима побунило против Француске. Међутим, побуњеници су поражени али су устанак наставили црни робови којих је на Хаитију било више од пола милиона. Предводник устаника био је Тусен-Лувертир, образовани син роба, који је успео да порази Енглезе и Шпанце и да укине ропство 1801. године. Њега је наследио Жан-Жак Десалин, генерал роб, који је прогласио независност Хаитија 1. јануара 1804, прогласивши при том себе за императора.

Наполеон је заробио Лувертира, док је Десалин 1806. убијен, иако су га прогласили за цара Жака Првог. Али, нова држава је остала. Хаити је највероватније прва земља у којој су се робови званично ослободили колонијалне власти.

Сиромашни и изоловани суочили су се са првим великим проблемом већ 1825. године, када су били приморани да исплате одштету француским робовласницима за земљу и робове које су они „изгубили“ ослобађањем Хаитија. Простије речено, морали су да плате своју слободу и своју земљу. Ту огромну суму, која је односила 80 одсто државног буџета, а која би данас износила око 17 милијарди евра, исплаћивали су све до 1938. године.

Нажалост, сплетом историјских околности, Хаити је од некада најбогатије колоније постао најсиромашнија земља западне хемисфере.

ја говори креолски језик и франкофонних мањина, од којих један одсто поседује скоро половину земље и богатства, остаје нерешен. Поред тога, инфраструктура је пропала, а трговина дрогом унела је корупцију у правосудни систем и полицију. Многи Хаићани траже посао и бољи живот у Америци или другим карибским земљама, укључујући и суседну Доминиканску Републику, која је дом за стотине хиљада миграната са Хаитија.

Мисије Уједињених нација

Несумњиво је да су снаге Уједињених нација одиграле значајну улогу у стабилизацији политичке сцене и у

Бројке

Хаити се простире на 27.750 квадратних километара, а према попису из 2007. у овој земљи живи 8.706.497 становника. Званична валута је хаићански гурд. Око 80 одсто становништва живи у крајњем сиромаштву.

Готово седамдесет процената Хаићана живи од пољопривреде, што је углавном земљорадња на ниском нивоу, која запошљава две трећине укупне радне снаге. Број радних места расте врло споро, а црно тржиште је све јаче. Због неуспешних преговора са међународним спонзорима Хаити је остао без потребне помоћи у новцу и развоју. Око 95 одсто Хаићана чине црнци, а остатак су мулати, са изузетно малим бројем белаца и Азијата.

Држава је подељена у 10 департамана. Говоре се два језика, француски, који користи само 10 одсто становништва, и хаићански креолски језик. Доминантна религија је римокатоличка, мада многи Хаићани одржавају традицију вудуа, чији су корени управо на овом острву, иако се сматрају хришћанима. Вуду је религија која комбинује веровање у једног бога са постојањем духова предака које при одређеним церемонијама запоседају тело верника.

помоћи Хаићанима након природних непогода које су их задесиле у претходним деценијама. Њихово учешће на Хаитију почело је у фебруару 1993, када је у први мах распоређена заједничка Међународна цивилна мисија на Хаитију (MICMIH). У септембру 1993, Савет безбедности поставио је прву мировну операцију за очување мира у тој земљи – мисију УН – UNMIH.

Међутим, због несарадње војних власти Хаитија, није било могуће да се снаге у потпуности распореде и да мисија почне свој мандат. Тек наредне године у јулу, када је Савет безбедности овластио распоређивање 20.000 припадника мултинационалних снага, почела је реализација задатака мисије да олакша повратак легитимне власти, помогну у одржавању сигурног и стабилног окружења у земљи, те да промовише владавину закона.

Уследио је низ узастопних мировних мисија Уједињених нација од 1994. до 2001. године (UNMIH), па Мисија УН за подршку мисије на Хаитију (UNSMIH), након тога Транзициона мисија Уједињених нација (UNTMIH) и Мисија цивилне полиције Уједињених нација на Хаитију (MIPONUH).

Током овог периода, било је низ позитивних помака, укључујући и обнову појединих мера демократије, као и првог мирног уступања власти између два демократски изабрана председника, а дошло је и до развоја цивилног друштва и повећање његове умешаности у развоју политичке културе засноване на демократским вредностима. Али, нажалост, било је и застоја, тако да су захваљујући наставку политичке кризе и пратећем недостатку стабилности у земљи, озбиљне реформе изостале.

Мисија Уједињених нација која је тренутно на Хаитију (MINUSTAH) успостављена је у јуну 2004. након што су побуњеници заузели град Гонивез, као знак крајњег револта против владе председника Аристида. Он тада напустио земљу, а власт преузела прелазна влада. MINUSTAH је распоређен на иницијално раздобље од шест месеци и састоји се од две компоненте, а то су цивилна, коју чине 1.622 припадника цивилне полиције, и војне, коју броји 6.700 војника. Поред тога, у мисији суделује и 548 чланова међународног цивилног особља, 154 волонтера Уједињених нација али и 995 цивила из редова локалног становништва. Делом мисије коју чине полицијске снаге командује бразилска војска. Мисија је на снази до 15. октобра 2010. године.

Уз сталне активности везане за заштиту људских права, у оквиру свог мандата MINUSTAH треба да помогне у успостављању стабилности, да спроведе и разоружање и демобилизацију, реструктурише и обучи локалну полицију, али и да помогне у успостављању јавне сигурности. Услед катастрофалног земљотреса који се догодио почетком године, Савет безбедности УН једногласно је одлучио да на Хаити пошаље додатних 3.500 припадника мировне мисије. Ово појачање, уз које сада има укупно 8.940 припадника војних снага и 3.711 полицајаца, имаће мандат од шест месеци. ■

Биљана МИЉИЋ

Полиција Србије у саставу мисије

У оквиру Мировне мисије на Хаитију, од марта 2008. године, налази се и петоро полицијских службеника МУП-а Србије. У овој ротацији на Хаитију су главни полицијски инспектор Биљана Лазаревић из Управе полиције у седишту МУП-а, која је командант, капетан Горан Пановић (ПТЈ), заставник Милош Рајовић (ПТЈ), мајор Божић Јањић из Јединице за заштиту и капетан Слободан Обреновић из Жандармерије.

Позив Уједињених нација МУП-у Србије да се прикључе мисији на Хаитију уследио је као резултат исказане професионалности и доприноса полицијских службеника који су део полицијског контингента Србије у мировној мисији у Либерiji (UNMIL), али и постигнутих успеха полицајаца МУП-а Србије на обуци у Центру за обуку полицијских јединица за учешће у мировним стабилизационим операцијама (COESPU).